

สรุปผลการวิจัยและขอเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยนี้เพื่อสร้างตัวแบบจำลองการสอนจุลภาคเรื่อง การใช้สื่อการสอนในรูปแบบของ เทปบันทึกภาพขนาด 1 นิ้ว และ $\frac{1}{2}$ นิ้ว โดยดำเนินการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการสอนจุลภาค เน้นเรื่องการใช้สื่อการสอนจากเอกสารอ้างอิงต่าง ๆ ทั้งของไทยและของต่างประเทศ กำหนดลักษณะแบบจำลองการสอนในรูปแบบ การสอนจุลภาค และดำเนินการสร้างตัวแบบจำลอง การสอนในรูปแบบของ เทปบันทึกภาพขนาด $\frac{1}{2}$ นิ้ว แต่งตั้งคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาคุณภาพ ของแบบจำลองในแง่ของประโยชน์และความเชื่อถือได้ การรับรองคุณภาพใช้แบบประเมินผล เทปบันทึกภาพ ทั้งเนื้อหาและเทคนิคการถ่ายทำ ผลปรากฏว่า แบบจำลองการสอนจุลภาค เรื่องการใช้สื่อการสอนมีคุณภาพทางเทคนิคการถ่ายทำ และเนื้อหาวิชาการสอนอยู่ในเกณฑ์ที่ นำข้อทดสอบที่วิเคราะห์ความยากง่ายและหาอำนาจจำแนกแล้วไปทดสอบกับนิสิตครุศาสตร์ ปีที่ 3 ที่เรียนวิชา วิธีสอนในระดับประถมศึกษา จำนวน 30 คน โดยการสุ่มตัวอย่างเพื่อ ประเมินผลครั้งแรก 10 วันต่อมา นำเทปบันทึกภาพแบบจำลองการสอนมาเปิดเล่นกลับให้ นิสิตกลุ่มเดิมดู หลังจากการสังเกตทักษะการสอนจบลง นำข้อทดสอบชุดเดิมมาทดสอบ เพื่อ ประเมินผลครั้งหลัง โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test).

ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของการทดสอบความรู้เกี่ยวกับการใช้สื่อการสอน เพื่อหาประสิทธิภาพของแบบจำลองทักษะการสอนที่สร้างขึ้น พบว่า โดยเฉลี่ยแล้ว คะแนน เฉลี่ยของนิสิตก่อนและหลังการสอนใช้แบบจำลองการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ ความมีนัยสำคัญ 0.01 กล่าวคือ นิสิตที่ชมเทปบันทึกภาพแบบจำลองการสอนจุลภาคแล้ว มี ความรู้เกี่ยวกับการใช้สื่อการสอนเพิ่มขึ้น กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ แบบจำลองการสอนจุลภาค เรื่องการใช้สื่อการสอน สามารถช่วยให้นิสิตมีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะการสอน เพิ่มขึ้น

การวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า การเรียนทักษะการสอนเรื่องการใช้สื่อการสอนจาก เทปบันทึกภาพในรูปแบบของการสอนจุลภาค ช่วยทำให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้สื่อการสอนเพิ่มขึ้น

การวิจัยนี้เมื่อเปรียบเทียบกับการวิจัยในลักษณะใกล้เคียงกัน วิลเบอร์ สแชรรม¹ (Wilber Schramm) ได้ทำวิจัยเรื่อง "What we know about learning from Instruction Television" พบว่า ผลการเรียนทางโทรทัศน์จะช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ที่กว้างขวางกว่าการเรียนในชั้นตามปกติ

ในปี ค.ศ. 1961 บอนด์ (Bond - 1961) กล่าวว่า การที่คนเราจะเรียนรู้ได้มากน้อยแค่ไหนขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคล การสอน (ซึ่งเป็นการเรียนรู้อย่างหนึ่ง) จะมีประสิทธิภาพแค่ไหนขึ้นอยู่กับความแตกต่างระหว่างบุคคล² (Learning varies with the individual..Teaching much take account of individual difference if all ..... are to achieve maximum learning) เราจะเห็นว่า การฝึกทักษะการสอนด้วยวิธีการสอนจุลภาค เปิดโอกาสให้ผู้ฝึกแต่ละคนได้ฝึกหัดสอนตามความสามารถของตน ซึ่งเริ่มจากการเลือกเนื้อหาสำหรับทำบันทึกการสอน และสอนตามความสามารถที่มีอยู่ ขบวนการวิจารณ์ติชม (Critique) และสอนใหม่ (Reteach) จะทำให้ผู้ฝึกแต่ละคนได้เห็นข้อบกพร่องของตน และปรับปรุงข้อบกพร่องของตน นับว่าเป็นวิธีการที่ยึดหลัก "เอกัตถบุคคล" (Individualization) ไม่ใช่ยึดการสอนของคนใดคนหนึ่งมาเป็นบรรทัดฐาน

ในปี ค.ศ. 1968 เมียร์³ (Meier - 1968) กล่าวว่า "การฉีกโยงการเรียนรู้ออกจากสถานการณ์การฝึกไปสู่สถานการณ์การสอนจริง จะเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนหรือผู้ฝึกได้เห็น

¹Wilber Schramm, TV and Over School Crisis (New York: Dadd, Mead, 1958).

²ศิริลักษณ์ อู่สาหะ, การศึกษากาใช้ Micro-teaching ในการฝึกสอนของวิทยาลัยครูธนบุรี (ปริญญาโท วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2517).

³John H. Meier, "Rationale For and Application of Microteaching to Improve Teaching," The Journal of Teacher Education, Vol.XIX No. 2 (Summer, 1968), p. 147.

สถานการณ์การสอนทั้งหมด" เนื่องจากการฝึกทักษะการสอนด้วยวิธีการสอนแบบจุลภาคเป็นการสอนที่เลียนการสอนจริง เพียงแต่ย่อส่วนลงมาทั้ง จำนวนนักเรียน ทักษะที่ใช้ เนื้อหา และเวลาที่สอน จึงทำให้ผู้ฝึกได้เห็นขบวนการและสถานการณ์การสอนจริงทั้งหมด ทั้งยังมีโอกาสฝึกควบคุมขบวนการสอนทั้งหมดได้หลายครั้ง เพราะไม่ต้องใช้เวลามาก ด้วยเหตุนี้ผู้ฝึกจึงสามารถนำทักษะการสอนที่ได้ฝึกแล้วไปใช้ในสถานการณ์การสอนจริงในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในปีเดียวกัน ครูชินสกี⁴ (Kruzinski - 1968) ได้แสดงความคิดเห็นในคำนำความวิตกกังวลกับการฝึกสอนไว้ว่า เนื่องจากการประเมินผลการฝึกสอนเป็นแบบอัตนัย (ขึ้นอยู่กับอาจารย์นิเทศก์แต่ละคน) นักศึกษาฝึกสอนจึงมักเกิดความวิตกกังวลขณะฝึกสอน และจะพยายามศึกษาว่าอาจารย์นิเทศก์ต้องการให้สอนแบบใดแล้วพยายามทำตาม เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงทำให้หมดความคิดริเริ่ม ไม่เชื่อมั่นในตนเอง เกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อหน้าที่ ไมกล้าแสดงออก เกิดความวิตกกังวลว่าจะต้องปฏิบัติตามขอบเขตที่กำหนดไว้ จึงเป็นผลให้การสอนไม่ดีเท่าที่ควร

ผลการวิจัยของ โคซีโลสกี⁵ (Kocylowski - 1971) ที่ เวย์นส์เตทยูนิเวอร์ซิตี สหรัฐมิชิแกน ในปี ค.ศ. 1971 โคซีโลสกีได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพของการสอนจุลภาค กับการฝึกสอนในชั้นเรียนตามปกติ โดยไม่มีการฝึกทักษะการสอนประกอบ ในขณะที่ฝึกสอน ในการเตรียมครูประจำการ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองคือครูประจำการจำนวน 66 คน กลุ่มทดลองได้แก่ครูประจำการจำนวน 34 คนที่เคยฝึกทักษะการสอนด้วยวิธีการสอนแบบจุลภาคที่ เวย์นส์เตทยูนิเวอร์ซิตี (Wayne State University) เมื่อปี

⁴Eugene Kruzinski, "Some Thoughts on Practice Teaching," The Record, Vol. 70 (November, 1968), pp. 133-138.

⁵Mary M. Kocylowski, "A Comparison of Micro-Teaching and Conventional System of Pre-service Teacher Education on Teaching Effectiveness," (Doctor's Thesis, Wayne State University, 1970), 115 pp.

ค.ศ. 1968 ส่วนกลุ่มควบคุมได้แก่ครูประจำการ 32 คน ซึ่งไม่เคยฝึกทักษะการสอนด้วยวิธีการสอนแบบจุลภาคมาก่อน

ในการรวบรวมข้อมูลนั้น ผู้ทดลองได้ออกไปบันทึกภาพและเสียงในขณะที่กลุ่มตัวอย่างกำลังสอนคนละ 1 ชั่วโมง หลังจากนั้นได้รวบรวมเทปบันทึกภาพทั้งหมดกลับไปยังมหาวิทยาลัย (Wayn State University) ผู้ประเมินผลการสอนจากเทปบันทึกภาพคือ อาจารย์นี่เทศก์ 3 คน ซึ่งไม่ทราบว่าผู้สอนเคยฝึกทักษะการสอนด้วยวิธีการสอนจุลภาค หรือวิธีการสอนตามปกติ โดยไม่มีการฝึกทักษะการสอนประกอบ ผลการวิจัยปรากฏว่า กลุ่มทดลองมีความสามารถในการสอนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ .01

การที่กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการฝึกทักษะการสอนจุลภาค มีทักษะการสอนสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก อาจเป็นเพราะสาเหตุที่ว่า การสอนแบบจุลภาคมีขั้นตอนการฝึกสอนแบบสอน-วิจารณ์-สอนซ้ำ - สอนซ้ำ - วิจารณ์-สอนซ้ำ (Teach-Critique-Reteach-Critique-Reteach) ในการฝึกทักษะการสอนแต่ละทักษะจนกว่าจะได้ผลเป็นที่น่าพอใจ ในการวิจารณ์การสอน (Critique) แต่ละครั้ง ผู้ฝึกได้ทราบผลการสอนจากเพื่อน (Peers) ที่เข้าสังเกตการสอน จากอาจารย์ผู้กำเนิการฝึก และ/หรือ อาจารย์นี่เทศก์ (Supervisor) และจากตัวเองโดยฟังและดูจากเทปบันทึกภาพ ด้วยวิธีเหล่านี้เอง ทำให้ผู้ฝึกมองเห็นแนวทางว่าควรปรับปรุงการสอนของคนอย่างไร เมื่อผู้ฝึกได้ฝึกฝนทักษะการสอนแต่ละทักษะจนเป็นที่พอใจแล้ว จึงฝึกทักษะอื่นต่อไป ด้วยวิธีการเช่นนี้ ย่อมทำให้นักศึกษาเกิดความมั่นใจในตัวเองยิ่งขึ้น

ในปี พ.ศ. 2514 วดี รัตนวงศ์⁶ ทำการวิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบการสอนวิชาสังคมศึกษาโดยใช้วีดิโอเทปกับการสอนโดยไม่ใช้วีดิโอเทป" พบว่า ผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่เรียนจากโทรทัศน์กับการเรียนจากการสอนของครูโดยตรงได้ผลไม่แตกต่างกัน บทเรียนที่มี

⁶วดี รัตนวงศ์, "การเปรียบเทียบการสอนวิชาสังคมศึกษาโดยใช้วีดิโอเทปกับการสอนโดยไม่ใช้วีดิโอเทป" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาสังคมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514) (อัคราเนา).

วัตถุประสงค์ใหญ่ เรียนเห็นรายละเอียดของสื่อการสอนจะเรียนทางโทรทัศน์ได้ดีกว่า

... การเพิ่มประสิทธิภาพของการสอนโดยใช้สื่อการสอนก็มีได้เป็น
หลักประกันว่าการสอนจะโดดเด่นยิ่งขึ้นเสมอไป การใช้อุปกรณ์การสอน
และเครื่องช่วยการเรียนการสอนที่เหมาะสมเมื่อสิ่งที่นำมาใช้
เป็นสื่อ นั้นช่วยทำให้คุณภาพของการศึกษาก็ดีขึ้นอย่างแท้จริงเท่านั้น
การใช้เครื่องช่วยการเรียนการสอนที่ไม่เหมาะสม หรือในกรณีที่ไม่
จำเป็นของใช้ นั้น เป็นการพยายามเพิ่มประสิทธิภาพโดยไม่ทำ
ให้เกิดผลคุ้มค่ากับทุนที่ใช้ สำหรับประเทศที่กำลังพัฒนา ถูหากจะทุ่ม
เทเงินทองไปในการซื้อหาวัสดุ และเครื่องมือเครื่องใช้ราคาแพง
โดยมีความคิดว่าประเทศที่พัฒนาบางประเทศในโลกกล่าวหาว่า วัสดุ
เครื่องมือเครื่องใช้ อย่างนั้นใช้โดยสิ้นเปลือง จะไม่เป็นการลงทุน
ที่ฉลาดนัก ..... การลงทุนในเรื่องสื่อการสอนต่าง ๆ เพื่อนำ
มาใช้แก้ปัญหาการเรียนการสอนควรกระทำต่อเมื่อใดทำการศึกษา
วิจัย และพิจารณาอย่างรอบคอบแล้ว⁷

อย่างไรก็ดี ยังไม่มีประเทศใดสามารถสร้างระบบขึ้นมาเพื่อจะใช้โทรทัศน์ให้เกิดผล
แก่การศึกษาได้เต็มที่ เพราะยังขาดความรู้ในวิธีการเสนอบทเรียน บุคคลากร การดำเนินงาน
ที่เหมาะสม และเงินทุน การใช้โทรทัศน์เพื่อการสอนจะต้องเป็นอีกลักษณะหนึ่งที่แตกต่างไป
จากการถ่ายทอดการสอนที่ใช้สอนในชั้นเรียนตามปกติ ตัวอย่างเช่น ที่นครเมลเบิร์น ใน
ประเทศออสเตรเลีย ได้มีการทดลองจัดทำรายการ 9 - 10 นาที ซึ่งวิธีการเสนอเนื้อหา นั้น
ต้องอาศัยการวิจัยเป็นจำนวนมาก⁸

⁷ ก่อ สวัสดิพิบูลย์, "วิวัฒนาการของเทคนิคและเทคโนโลยีในการสอน" ประมวล
บทความเกี่ยวกับนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา (พระนคร: กรมวิชาการ, 2515).

⁸ ก่อ สวัสดิพิบูลย์, "บทบาทของผู้บริหารการศึกษาที่มีต่อสื่อทัศนและเทคโนโลยี
อุปกรณ์ในการพัฒนาการศึกษาในชนบท" บรรยายประกอบวิชา Seminal in A.V.
Communication แผนกวิชาสื่อทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
วันที่ 30 มกราคม 2516.

การใช้โทรทัศน์วงจรปิด ใช้กับระบบบันทึกภาพในสถาบันฝึกหัดครูอาจทำได้หลาย प्रकार กล่าวคือ (1) สอนวิชาการ (2) ใช้กับการสอนแบบจุลภาค (3) ใช้ในการประเมินผลการสอนของครูหรือนักศึกษาฝึกสอน (4) ใช้ประกอบกิจกรรมทางวิชาการของอาจารย์หรือนักศึกษา แต่การดำเนินงานต้องทำด้วยความรอบคอบ ต้องมีสื่อการสอนและสิ่งอำนวยความสะดวก หลักพื้นฐานของการใช้โทรทัศน์เพื่อการศึกษา ได้แก่ สมมติฐานที่ว่า การเรียนรู้เกิดจากการตอบสนองจากสิ่งเร้าที่เหมาะสม หรือต่อสถานการณ์ที่เหมาะสม

ขอเสนอแนะ

การสร้างแบบจำลองการสอนจุลภาคครั้งนี้ ได้ชี้ให้เห็นลักษณะการใช้โทรทัศน์กับการสอนจุลภาคดังนี้

1. การใช้โทรทัศน์กับการสอนจุลภาคต้องมีการวางแผนการสอน จุดมุ่งหมายของบทเรียน วิธีการดำเนินการสอน และการวางแผนนี้ต้องทำอย่างรอบคอบมากกว่าการสอนในชั้นเรียนธรรมดา ตลอดจนการซ้อมก่อนสอนจริง
2. แบบจำลองการสอนจุลภาค ควรทำโดยการบันทึกลงเทปบันทึกภาพขนาด $\frac{1}{2}$ นิ้ว หรือภาพยนตร์ขนาด 16 มม. สี-เสียงในฟิล์ม หรือขาว-ดำ แล้วแคตทูทรูป ในรูปของทักษะการสอนมาตรฐาน ซึ่งได้มีการปรับปรุงวัดความสัมฤทธิ์ผลจนเป็นที่แน่ใจ สามารถทำได้ตลอดทุกทักษะการสอน เก็บไว้และมีการปรับปรุงใหม่ในเวลานานพอสมควร เพื่อให้ทักษะการสอนทันสมัยอยู่เสมอ
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล แสดงว่า การเรียนรู้ทักษะการสอนเรื่อง การใช้สื่อการสอนจากเทปบันทึกภาพ ช่วยให้ความรู้ ความเข้าใจ และความจำ ต่อเนื้อหาทักษะเพิ่มขึ้น กล่าวคือ การใช้แบบจำลองการสอนจุลภาคในการฝึกทักษะการสอนของนิสิตฝึกหัดครู สามารถช่วยให้นิสิตมีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนรู้เกี่ยวกับ ทักษะการสอน เพิ่มขึ้น
4. เทปบันทึกภาพเป็นแบบจำลองสถานการณ์การสอนในการฝึกทักษะการสอนต่าง ๆ สามารถช่วยในการปรับปรุงการสอนของนิสิตฝึกสอน เพราะสามารถมองเห็นรูปแบบของทักษะการสอนที่ดี และสามารถนำมาศึกษาแก้ไขข้อบกพร่องของตนเอง
5. บทเรียนที่มีวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนเห็นรายละเอียด สามารถสอนทางโทรทัศน์

ได้ผลดีกว่าการสอนในชั้นเรียนธรรมดา เพราะกล้องถ่ายโทรทัศน์สามารถจะถ่ายภาพระยะไกล ปานกลาง ใกล้ และใกล้ที่สุดได้ สามารถเน้นเฉพาะจุดที่เห็นว่าเป็นจุดสำคัญ อันจะเป็นการดึงดูดความสนใจของผู้เรียนไปยังจุดที่ต้องการได้ง่าย และแน่นอน ตลอดจนภาพตัวอักษรที่ต้องการให้ผู้เรียนดู

6. การใช้โทรทัศน์กับการสอนจุลภาคสามารถประหยัดเวลาเรียน เมื่อเปรียบเทียบกับการสอนในชั้นเรียนธรรมดา แต่ต้องระวังไม่บรรจุเนื้อหาให้มากเกินไป รวมทั้งการเสนอบทเรียนจะต้องกระจ่ายทุกระยะ เพราะถ้านิสิตฝึกหัดครุตามบทเรียนไม่ทัน นิสิตจะหมดความสนใจในบทเรียน

7. ก่อนดำเนินการสร้างแบบจำลองการสอน ต้องซักซ้อมความพร้อมเพียงของเจ้าหน้าที่ที่จัดทำรายการและอุปกรณ์จนเป็นที่พอใจ

ขอเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้เพื่อสร้างแบบจำลองการสอนจุลภาคเรื่อง "การใช้สื่อการสอน" ในการสอนในรูปของเทปบันทึกภาพขนาด $\frac{1}{2}$ นิ้ว ให้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกทักษะของครู และนิสิตฝึกสอนที่ใช้การสอนแบบจุลภาคเป็นหลักในการฝึกทักษะการสอนต่าง ๆ วิเคราะห์แบบจำลองการสอนที่สร้างขึ้น และปรับปรุงให้เหมาะสม ทดสอบหาประสิทธิภาพของแบบจำลองการสอน เพื่อหาแนวทางในการใช้การสอนแบบจุลภาค เพื่อปรับปรุงคุณภาพของนิสิตฝึกหัดครู และครูประจำการให้มีประสิทธิภาพดีขึ้น การวิจัยที่ควรทำต่อไป คือ

1. หาแนวทางและวิธีการที่เหมาะสมเพื่อการใช้การสอนจุลภาคปรับปรุงคุณภาพการสอนของนิสิตฝึกหัดครูในการสอนระดับชั้นต่าง ๆ

2. สร้างแบบจำลองการสอนจุลภาคในรูปของเทปบันทึกภาพขนาด $\frac{1}{2}$ นิ้ว หรือภาพยนต์ขนาด 16 มม. ให้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกทักษะของครูและนิสิตฝึกหัดครูในการสอนระดับชั้นต่าง ๆ

3. ทดลองใช้แบบจำลองการสอนจุลภาคกับนิสิตฝึกหัดครู และ/หรือ ครูประจำการ เพื่อหาประสิทธิภาพของแบบจำลองการสอนที่สร้างขึ้น ควรทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวนมาก เพื่อให้ได้ผลการทดลองอย่างแน่นอน มีความเชื่อมั่นสูง

4. เปรียบเทียบความสามารถหรือทักษะในการสอนของนิสิตฝึกหัดครู และ/หรือ ครูประจำการ ที่ได้ฝึกทักษะการสอนด้วยวิธีการสอนแบบจุลภาค กับนิสิตฝึกหัดครู และ/หรือ ครูประจำการ ที่ไม่ได้ฝึกทักษะการสอนด้วยวิธีการสอนแบบจุลภาค ว่า กลุ่มตัวอย่างประชากร ทั้งสองกลุ่มมีทักษะการสอนแตกต่างกันหรือไม่ และมีพัฒนาการในการสอนแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

5. ควรจะใดทดลองนำวิธีการฝึกทักษะการสอนแบบจุลภาค และการสร้าง สถานการณ์จำลองมาใช้ควบคู่กันแทนการฝึกสอนในอนาคค เพื่อช่วยแก้ปัญหาการขาดโรงเรียน ฝึกสอน อาจารย์นิเทศก์ไม่เพียงพอ และครูพี่เลี้ยงไม่ให้ความร่วมมือ

6. ควรจะได้มีการจัดตั้ง คลินิกการสอนแบบจุลภาค (Microteaching clinic) ในสถาบันฝึกหัดครู เพื่อช่วยเหลือนิสิตฝึกสอนที่มีปัญหาในการสอน เช่น จัดให้นิสิต ที่นำเด็กนักเรียนเข้าสู่บทเรียนไม่เป็น หรือ นิสิตที่ใช้สื่อการสอนประกอบการสอนไม่เป็น และ อื่น ๆ ได้ฝึกทักษะเหล่านั้นเป็นพิเศษหลังการสอน โดยจัดหานักเรียนและเครื่องมือเครื่องใช้ ในการฝึกให้ และเพื่อปรับปรุงการสอนของครูประจำการ เช่น จัดให้มีการอบรมครูพี่เลี้ยง เกี่ยวกับทักษะการสอนใหม่ ๆ เป็นต้น คลินิกดังกล่าวควรอยู่ในบริเวณสถาบันฝึกหัดครู และ อยู่ใกล้โรงเรียนสาธิต หรือโรงเรียนที่ให้ความร่วมมือในโครงการปรับปรุงการสอนของครู เพื่อสะดวกในการฝึก

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย